

KNJAŽEVAC

turistički vodič

Za više informacija
posepite nas na
www.toknajevac.org.rs

Tamo gde su prijatelji

Turistička karta Knjaževca

ТУРИСТИЧКА
ОПШТИНА
КНЯЖЕВАЦ

Turistička organizacija opštine Knjaževac
Telefon: +381 19 735 230
Adresa: Knjaza Miloša 37
toknavezac@mts.rs

LEGENDA

- Restoran
- Benzinska stanica
- Smeštaj
- Parking
- Kafić
- Dom kulture
- Biblioteka
- Autoservis
- Železnička stanica
- Autobuska stanica

ZNAMENITOSTI

- 1 Zavičajni muzej
- 2 Kuća Ace Stanojevića
- 3 Stara čaršija
- 4 Crkva Sv. Đorđa
- 5 Mostovi
- 6 Spomen park
- 7 Gradski park
- 8 Gradski trg/Dom kulture

>KNJAŽEVAC

Osetite duh starih vremena.
Dobro došli u Gurgusovac!

O Knjaževcu su mnogi pisali, mnogi putopisci prolazili su ovuda i ostavili brojne podatke. Nekada se zvao **Gurgusovac**, po golubovima „gurgusanima“ (*Columba palumbus*). Gurgusovac je bio poznat i po ozloglašenoj Gurgusovačkoj kuli, zatvoru za protivnike tadašnjeg režima. „Srpsku Bastilju“, kako su je mnogi zvali, srušio je i zapalio Miloš Obrenović 1859. godine. U njegovu čast, meštani Gurgusovac prozvaše Knjaževac.

Knjaževac leži na katakombama koje su izgradili Turci radi svoje bezbednosti, jer je tadašnji Gurgusovac bio na razmeđi između Vidinskog pašaluka i Sofije.

U starijoj literaturi ovo naselje naziva se „**Kolumbija**“ od latinske reči *columba* što znači golubica. U turskim popisima iz 1455. godine pominje se Gurgusovac, a kasnije Knjaževac

Danas Knjaževac ima preko **25.000 stanovnika**, zajedno sa osamdeset pet sela koja pripadaju teritoriji opštine.

Knjaževac je **varoš vinograda i kvalitetenih vina**, zanimljivih običaja i gostoljubivih ljudi.

>STAR ČARŠIJA

"Slika govori više od hiljadu reči"

Stara čaršija predstavlja najprepoznatljiviji deo Knjaževca. Sastoji se iz gornjeg niza objekata koji datiraju iz perioda Turske vladavine i donjeg niza koji je nastao nakon oslobođenja. O idiličnom životu u malom gradu u Istočnoj Srbiji govore mnogi koji su tuda prolazili, spominjući Staru čaršiju sa posebnim divljenjem.

Godine 1910. putujući na istok, čuveni arhitekta **Le Corbusier posetio je Knjaževac**. Inspirisan slikovitošću ulica i arhitekturom grada, napravio je crtež Knjaževca u tehnici Van Goga. Ovaj dragoceni dokument čuva se u Nacionalnom muzeju u Beogradu.

Godine 1969. reditelj Živojin Pavlović u Knjaževcu je snimio svoj čuveni film "Zaseda". Neke od scena filma, u kome su igrali Ivica Vidović, Milena Dravić, Slobodan Aligrudić, ali i mnogi stanovnici Knjaževca, snimljene su u Staroj čaršiji. U novije vreme opština Knjaževac je ovekovećena u scenama filmova "Južni vetar", "Vreme smrti", "Vreme zla" i dr.

› KUĆA ACE STANOJEVIĆA

Muzej grada Knjaževca smešten je u kući Alekse Ace Stanojevića, radikalског првака, bliskog saradnika Nikole Pašića, predsednika Narodne skupštine Srbije. Kuća je spomenik kulture. Sagrađena je 1910. godine, po planovima bečkog preduzimača Folkera, a po uzoru na italijanske vile u stilu secesije.

U muzeju se nalaze lični predmeti i radna soba Ace Stanojevića, vase, porcelan, satovi i mnogi drugi eksponati dobijeni od starih knjaževackih porodica. Kao da je vreme stalo krajem XIX veka, podsećajući da je nekadašnji Gurgusovac, pa zatim i Knjaževac, jedna od najstarijih varoši u Srbiji.

Aleksa Aca Stanojević bio je protivnik režima Milana Obrenovića.

Optužen je za učestvovanje u Timočkoj buni i osuđen na smrt. Spasio se bekstvom u Bugarsku.

Nakon Drugog svetskog rata, maršal Tito ga je primio u Belom dvoru, kao istaknutog borca za ljudska prava.

➤ ZAVIČAJNI MUZEJ

Zavičajni muzej smešten je u građevini konstruisanoj 1906. godine. Nekada je to bila porodична kuća porodice Sibinović, bivših vlasnika rudnika „Dobra sreća”, a danas je pod zaštitom države.

U Zavičajnom muzeju u Knjaževcu čuvaju se eksponati iz minulih vremena: od praistorije i rimskog doba, Vizantije i srednjeg veka, doba Turaka, Timočke bune, pa sve do današnjih dana. Tu su i predmeti pronađeni na arheološkim lokalitetima, ali i oni koji su prikupljeni u zaboravljenim selima knjaževacke opštine.

Ovde se organizuju izložbe, koncerti, raznovrsne edukativne radionice.

Posebno i počasno mesto u Zavičajnom muzeju pripada **dvoprednjim čarapama**.

Jedinstvene u svetu, ovaj najlepši deo narodne nošnje knjaževačkog kraja, plete se sa pet igala i svaka je unikat. Nastale su u periodu od XVIII do XX veka. Etnografska zbirka dvoprednjih vunenih čarapa (u Muzeju postoji preko 600 pari), proglašena je 1965. godine spomenikom kulture Srbije.

Zavičajni muzej Knjaževac

Telefon: +381 19 731 407

Adresa: Karadordeva 15

e-mail: muzejknjazevac@open.telekom.rs

web: www.muzejknjazevac.rs

> MOSTOVI

"Od svega što čovek u životnom nagonu podiže i gradi, ništa nije u mojim očima bolje i vrednije od mostova" - Ivo Andrić

Nekada su Knjaževac zvali "Srpskom Venecijom" i "Malim Parizom" upravo zbog sedam mostova koji su premostili obale Svrliškog i Trgoviškog Timoka. Najpoznatiji i najslikaniji je takozvani "**kameni most**" u centru grada. Projektovao ga je inženjer Borivoje Radenković 1913. godine. Sa rasponom od 30 metara, bio je jedan od prvih tog tipa u Srbiji.

Građevinski inženjer Borivoje Radenković, rođen je u Knjaževcu, a više od pedeset godina učestvovao je u izgradnji mnogih važnih objekata u Srbiji. Između ostalog, graditelj je i Crkve Svetog Marka u Beogradu.

Komunikacijski, najvažniji je most na Trgoviškom Timoku, koji je na pet drvenih tumbasa podignut još 1851. godine. Rušen je i podizan onoliko puta koliko je i ratova bilo na ovom tlu.

Mostovi su čest motiv fotografa i slikara, a Knjaževčani ih jednostavno zovu "drveni", "beli", "betonski" ili romantično - "most ljubavi".

› CRKVA SVETOG ĐORĐA

Godine 1833. u čast prvog dolaska Knjaza Miloša u Gurgusovac, počela je izgradnja pravoslavne crkve. Konstrukcija je završena 1835.

Zvonik sa satom podignut je 1866. godine. Ikonostas crkve naslikao je Georgije Bakalović iz Sremskih Karlovaca, učenik Stefana Gavrilovića, jednog od najznačajnijih slikara s početka XIX veka.

Crkva je za vreme srpsko-turskog rata (1876. godine) bila spaljena. Obnova je počela 1878. godine, a akademski slikar Nikola Marković naslikao je nove ikonostase.

Danas se u riznici knjaževačke crkve čuva Jevanđelje iz 1805. godine, srebrni krst iz 1866. godine i dve ikone, ostaci starog ikonostasa, iz 1835. godine.

Jevanđelje, koje je Crkvi Svetog Đorđa poklonio Knjaz Miloš, iz Bugarske u Knjaževac doneo je

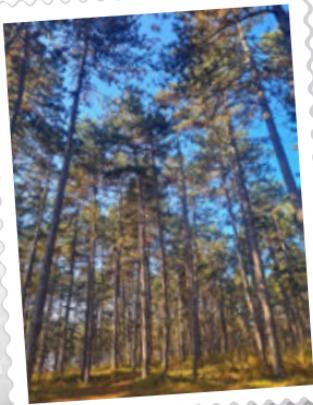
1878. godine trgovac Ilija Jeremić, tadašnji komandant bataljona knjaževačke vojske.

› ŠETALIŠTA

Šetališta u Knjaževcu zauzimaju veoma važno mesto. Oni koji su ovde već bili, kažu da je najbolje poći **ulicom lipa** ili **ulicom kestenova**, dvema gradskim alejama sa leve i desne obale Svrliškog Timoka, koje presecaju varoš i dele je na „gornju“ i „donju“ čaršiju. U ulici lipa nalazi se moderni objekat Doma kulture. U ulici kestenova, u školi koja je dobila ime po čuvenom dirigentu Predragu Miloševiću, rastu brojni muzički talenti.

Stazom dugom nekoliko stotina metara stiže se do Sredoreka. Popločane pešačke staze, teren za male sportove, igralište za decu... I sve to pored reke, u mirnoj oazi, a u najužem gradskom jezgru.

Nadomak grada, na izletištu **Jevik**, u borovoj šumi, obeležena je pešačka staza za ljubitelje sporta i rekreativce.

➤ GRADSKI PARK

U blizini Doma kulture, nalazi se gradski park, idealno mesto za odmor i rekreaciju, ili, jednostavno, oaza zelenila i čistog vazduha, pravo mesto za "šaputanje na klipi", predah za starije i igru najmlađih. Svako ko želi da vidi i oseti lepotu Knjaževca treba da poseti gradski park i uživa u miru.

Omiljeno mesto u parku i čest motiv na fotografijama je cvet visibabe. Nastao je kao simbol rađanja nove Jugoslavije i posvećen je mladosti i junaštvu.

> SPOMEN-PARK

Spomen-park je deo kulturno-istorijskog nasleđa grada i predstavlja spomenik Timočanima palim u ratovima. Ovaj park je interesantan primer objedinjavanja prošlosti kroz prikaz istorijskih događaja u Knjaževcu od 1804. godine do završetka Drugog svetskog rata. Spomen park je delo arhitekta Bogdana Bogdanovića.

U njemu se nalazi i fontana podignuta u proleće 1953. godine. Skulpturu dvojice ribara rađenu u bronzi izradio je uz pomoć dobrovoljnih priloga knjaževačkih zanatlija vajar sa Korčule Petar Palavičini.

› GURGUSOVAČKA KULA

Na markantnom uzvišenju iznad grada, nalazi se Gurgusovačka kula. Sagrađena je na mestu turskog šanca, podignutog u 18. veku, koji je služio za nadgledanje grada. U periodu između 1842. i 1844. ova građevina je preuređena i pretvorena u tamnicu, u koju su zatvarani politički protivnici dinastije Karađorđević. Spaljivanje "srpske Bastilje", kako su je mnogi zvali naložio je Miloš Obrenović 1859. godine. U spomen ovom događaju, Gurgusovčani su januara iste godine poromenili ime svoje varošice u Knjaževac po Knjazu Milošu Obrenoviću.

Od prvočitne kule sačuvan je samo jedan zid sa otvorima za puške i ulazna kapija.

Danas je kula uređen, višenamenski prostor za kulturne i javne događaje, skupove. Okružena je parkom i igralištem za decu.

➤ REKREATIVNI TERENI

U blizini centra grada, nalazi se kompleks rekreativnih terena. Ovaj kompleks obuhvata glavni stadion sa atletskom stazom i pripadajućim pomoćnim terenima, kao i mini pič teren. Uz sam stadion se nalaze tereni za rukomet, mali fudbal i košarku. Rekreativnom kompleksu pripadaju teniski tereni i strelište. Na obali Svrliškog Timoka nalazi se i teretana na otvorenom.

Kvalitet sportskih terena, blizina grada, smeštajnih kapaciteta, termalnog olimpijskog bazena, pogodne klime i čistog vazduha čine Knjaževac izuzetnom destinacijom za pripreme sportista.

Sportski savez Knjaževac
Telefon: +381 19 733 148
Adresa: Knjaza Miloša 41
e-mail: sport@open.telekom.rs
web: www.knjazevacsport.com

›MESTA U OPŠTINI KOJA ĆE VAS OČARATI

Opština Knjaževac nalazi se u istočnom delu Srbije, uz samu granicu sa Bugarskom, na ušću Trgoviškog i Svrliškog Timoka, koji zajedno čine Beli Timok. Kroz istoriju, ovaj kraj je bio poznat pod imenom Timočka krajina. Površina opštine je **1.202 km²** i ona je čini četvrtom po veličini u Srbiji. Obuhvata jedno gradsko i **85 seoskih naselja** sa oko **25.000 stanovnika**.

Na teritoriji opštine Knjaževac nalazi se jedna od najlepših planina u Evropi - Stara planina. Najviša tačka na Staroj planini je **Midžor** (2169 m), koji je jedan od najviših vrhova u Srbiji (Knjaževčani ga nazivaju "krovom Srbije"). Stara planina spada u grupu venačnih planina. Glavni venac dugačak je oko 600 km i proteže se od Zaječara do Crnog mora. Stara planina nosi i drugo ime – Balkan, te je Balkansko poluostrvo po njoj dobilo naziv.

ARHEO ETNO PARK RAVNA

Arheo etno park u selu Ravna nalazi se osam kilometara severno od Knjaževca i predstavlja nesvakidašnju destinaciju ljubitelja običaja, tradicije i kulturnog nasleđa, koji nas vraća dve stotine godina unazad u život sela s kraja 19. i početka 20. veka. Stara moravska kuća, građena od bondruka, preseljena je sa Stare planine. Zamislite domaćina kako na drvenom dokšatu dočekuje goste i smešta ih na tronoške oko ognjišta. Osetite duh starih vremena bar za tren i pomislite kako se tada živelio! U dvorištu je "prizemljuša" sa vencima paprika okačenim o neravne duvare (zidove), a malo dalje kazanica za pečenje rakije sa lulom od trešnjinog drveta, te grnčarska radionica.

U staroj seoskoj školi radi istraživačka stanica za studente i naučnike, a u blizini je i lapidarium sa rimskim spomenicima pronađenim na kasnoantičkom lokalitetu **Timacum minus**. Na ovom lokalitetu pronađen je i kip Dionisa, boga vina starih Rimljana, a u podrumu jedne od kuća nalazi se muzej vina sa vinotekom.

Zavičajni muzej Knjaževac
Telefon: +381 19 731 407
Adresa: Karađorđeva 15
e-mail: muzejknjazevac@open.telekom.rs
web: www.muzejknjazevac.rs

➤ TIMACUM MINUS

Na osam kilometara od Knjaževca, u selu Ravna, na obali Belog Timoka, Rimljani su sagradili **vojno utvrđenje**, najstarije u timočkoj oblasti. Imali su svoj logor, žitnicu, terme. Zahvaljujući Arheološkom institutu iz Beograda i Zavičajnom muzeju iz Knjaževca, prava slika o ovom lokalitetu počela je da se otkriva tek 1975. godine.

Zajedno sa Rimljanim u ove krajeve stiglo je i latinski pismo. Ono nije bilo u upotrebi među stanovništvom, ali je služilo za vojne potrebe i natpise na spomenicima.

Utvrđenje datira iz prvog veka naše ere i postoji sve do Justinijanove obnove carstva u šestom veku. Arheolozи су otkrili da se najraniji i najznačajniji tragovi prisustva Rimljana na ovim prostorima nalaze upravo u Ravni.

Rimski nadgrobni spomenici sa Timacum minusa pripadaju razdoblju od prvog do trećeg veka. Predmeti pronađeni na Timacum minusu, čuvaju se u arheološkoj zbirci Zavičajnog muzeja.

>VINARIJE

In vino veritas

Vinarija Todorović
+381 (64) 520 69 70;
vinarijatodorovic.com

Podrum Džervin
+381 (0)19 731 120
dzervin.eu

Vinarija Jović
+381 (64) 221 45 15
vinarijajovic.rs

Vinarija Urošević
+381(60) 512 1840

Vino je u knjaževačkom kraju neodvojivo od istorije i tradicije. Vinogradi se gaje s ljubavlju, a u njima rastu autohtone sorte grožđa, poput prokupca, vranca, plovdine. Gaje se i burgundac, smederevka, italijanski rizling, šardone, semijon, sovinjon... U vinariji „Jović“ u Potrkanju „izumeli“ su „Višnjicu“, jedinstveno voćno vino od višanja.

U Knjaževcu postoji verovanje da kad sve prođe, ostaće Bog i vino, pa su podrumari odlučili da osnuju Udruženje vinara i da zajednički brinu o „piću bogova“. U duhu starih vremena i tradicije, u saradnji sa Zavičajnim muzejem, formirali su i **Muzej vina u Ravni**. U njemu se čuvaju bačve sa najboljim sortama vina, vinoteka i starinska oprema za čuvanje i hlađenje vina.

Knjaževčani su se bavili vinogradarstvom i pod turskom vlašću. U to vreme naročito cenjeno bilo je knjaževačko vino, koje je pod nazivom „timočko“ smatrano najboljim srpskim vinom.

Godine 1927. ovde je osnovana Vinogradarsko zemljoradnicka zadruga, treća u Srbiji u to vreme.

➤ CRKVA PRESVETE BOGORODICE

U podnožju Stare planine, 15 kilometara jugoistočno od Knjaževca, u selu Donja Kamenica, na levoj obali Trgoviškog Timoka, nepoznati vlastelin početkom XIV veka podigao je **Crkvu Presvete Bogorodice**.

Ona je danas kulturno dobro Srbije i najvredniji spomenik Eparhije timočke. Crkva je građena u moravsko-vizantijskom stilu sa elementima romanske arhitekture. Neke od fresaka jedinstvene su u srpskom srednjovekovnom slikarstvu. Posebno blago Bogorodičine crkve čine ktitorske kompozicije i portreti vlastelina sa bogatim detaljima u prikazivanju njihove odežde.

Značajni su i ciklusi iz života Svete Petke u južnoj i u severnoj kuli, ali i freske : "Tajna večera", "Uspenje Presvete Bogorodice", "Blagovesti" i zagrljeni sveti ratnici Teodor Tiron i Teodor Stratilat na konjima.

► MANASTIR SVETE TROJICE

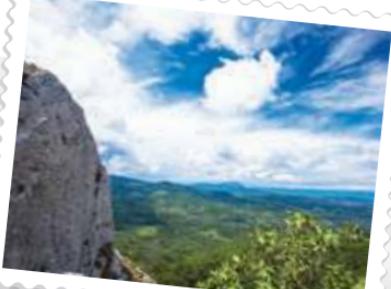
Manastir Svetе Trojice smešten je na obroncima Stare planine. Paljen i uništavan, o svojoj prošlosti ostavlja samo jedan pisani trag, koji se nalazi u naosu hrama. Pronašao ga je i obnovio jeromonah Pantelejmon 1848. godine. Smatra se da je hram 1457. godine podigao **despot Lazar Branković**, sin Đurđa Brankovića.

› TUPIŽNICA

Planina Tupižnica prostire se između Knjaževca i Boljevca. Najviši vrh Tupižnice se nalazi na **1162 metara nadmorske visine**, a sama planina je tajanstveno lepa i nedovoljno istražena. Najčešći posetioci planine su planinari i paraglavderi. Uspon na vrh Tupižnice (Glogovački Kamen 1162 m), markiranim kružnom stazom (oko 12km), počinje i završava se u selu Bučje

Tupižnicu zovu i "ostrvskom planinom", jer je sa svih strana okružena nizinom. Tupižnica je poznata po desetinama speleoloških objekata, od kojih su najpoznatiji "tupižnička ledenica" i "Davidova propast", duboka stotinak metara.

► BIGAR

Na putu Knjaževac – Pirot, u blizini Kalne, nalazi se vodopad Bigar, prirodna atrakcija koja se mora videti. Bigar je do nedavno bio malo poznat široj javnosti.

U okolini vodopada uređen je mali parking i postavljene su klupe kraj bistre, ledene i čiste vode, koja može i da se pije iz vira ispod dvadesetak metara visokog vodopada.

Iznad vodopada, sakrivena u gustom rastinju, nalaze se mala krečnjačka jezerca neobične plavo-zelene boje. Do njih se može doći ako se od vodopada kreće uzvodno obeleženom pešačkom stazom. Na mestu, koje narod ovog kraja zove "ludo vrelo", ispod kaskadnih jezera, nekada je žito mlelo šest vodenica. Iako se kamen više ne okreće, Bigar je pravi dragulj turističke ponude Stare planine.

› KLISURA ŽDRELO

Klisura Ždrelo se nalazi u ataru sela Stogazovac, u narodu je još poznata i kao "Knjaževacki meteori". Prema geološkoj karti Republike Srbije usečena je u glinovite krečnjake i glince iz perioda donje krede. Starost stena procenjuje se na oko 100 miliona godina.

Dužina klisure je oko 300 m. Kroz Ždrelo protiče Zubetinačka reka, koja ulaskom u selo Stogazovac, menja ime u Stogazovačka reka. Krečnjačke stene neposredno uz reku izdižu se do visine 70-80 m i specifičnih su formacija. Najviše litice su Lisičji kamen, koji se naziva još i Momin kamen ili Devački kamen i Zdravački kamen.

Legenda kaže da je sa ovog kamena u vreme turske vladavine devojka skočila u smrt kako bi se zaštitila i ne bi bila obešaćena, tako je i kamen dobio ime Devački kamen.

Dno klisure je karakteristično po velikom broju obrušenih blokova stena. Blokovi stena su doprineli stvaranju velikih virova, kao što su Sinji vir, Telči vir i Petkovski vir. S obzirom da se radi o krečnjackom terenu, pećine su česta pojava.

Vulina pećina se nalazi na levoj strani klisure, nekoliko metara iznad puta, blizu izlaza iz klisure. **Markova pećina** se nalazi na desnoj strani klisure, ispod vrha brda Kulinje.

Od antropogenih vrednosti ove klisure izdvaja se **crkvica Vidovdan**, koju je po predanju izgradio sam Car Lazar i baš zbog ove crkvice u Stogazovcu se već vekovima slavi Vidovdan. U porti crkvice nalazi se predivna hladovina koju čini šuma drena.

Na udaljenosti od 400 m od sela, na brdu Kulinje, vide se zidovi i temelji starog grada sa kulom. Prepostavlja se da potiče iz antičko – vizantijskog doba, iz perioda vladavine Justinijana.

›RGOŠKA BANJA

Malo mesto - veliki potencijal

Na samo pet kilometara jugozapadno od Knjaževca, u ataru sela Rgošta, na obali Svrliškog Timoka, nalazi se Rgoška banja, ili **Banjica**, kako je zovu u knjaževačkom kraju. Poznata je od davnina. Rimski legionari kupali su se u njoj o čemu svedoče ostaci nekadašnjeg rimskog kupatila.

O lekovitim svojstvima izvorišta na Banjici svedočanstvo je 1864. godine ostavio austrijski putopisac Feliks Kanic. Analizama je utvrđeno da u vodi, **konstantne temperature 28 stepeni**, ima magnezijuma, selena, mangana, radona, fluora. Hiljade posetilaca, koji ovde dolaze svake godine tokom svih godišnjih doba, tvrde da im je upravo voda sa Banjice pomogla da se izleče od različitih bolesti, poput išijasa, reumatizma, ili bolesti disajnih organa. Još uvek se među posetiocima prepričava anegdota o čoveku koji je dovežen na kolima, a posle dve – tri nedelje tretmana u banjskoj vodi, otišao kući pešice.

Osim lekovitog izvora, na ovom omiljenom izletišu Knjaževčana i njihovih gostiju uređene su staze za šetnju, restoran i igralište za decu.

Termalnom vodom iz Rgoške banje snabdeva se olimpijski bazen, smešten na samo pet kilometara od centra Knjaževca. Kompleks sportsko-rekreacionih objekata sa (tokom zime pokrivenim) bazenom, dečjim bazenom i malim akva-parkom, jedan je od najlepših objekata te vrste u Srbiji. Bazen je omiljeno izletište ne samo Knjaževčana, već i ljudi iz regionala i omiljena destinacija sportskih ekipa, koje ovde dolaze na pripreme.

Odbojka na pesku, košarka, igre na vodi, upotpunjaju letnji doživljaj na bazenu.

U toku zimskog perioda bazen je pokriven, pa je u toploj vodi moguće uživati cele godine.

U sklopu kompleksa nalazi se i restoran.

BAZEN BANJICA

Pravo mesto za odmor i rekreaciju

Agencija za razvoj opštine Knjaževac
Telefon: +381 19 731 256
Adresa: Cara Dušana 19

Nalazi se na istoku opštine Knjaževac i čini prirodnu granicu između Bugarske i Srbije. Stara planina je skoro pet meseci godišnje pod snegom, na visini između 1.100 i 1.900 m. Ova planina je veoma važan i vredan prirodnji resurs opštine, pa je samim tim pod zaštitom države od 1997. godine, kada je proglašena za park prirode. Tokom leta turisti mogu uživati u šetnji, paraglajdingu, brdskom biciklizmu, trčanju i mnogim drugim aktivnostima koje nam pruža ova veličanstvena planina, dok se tokom zime mogu potpuno predati svim vidovima zimskih sportova, jer su ispunjeni svi uslovi za to. Stara planina je bogata prostranim pašnjacima, bukovim šumama, bistrim potocima, pitkim vodama, rečnim kanjonima, markantnim stenama i slapovima. Danas je Stara planina zaštićeno prirodno dobro Republike Srbije, koje zauzima oko 114.000 hektara. Najviši vrh je Midžor sa 2169 m nadmorske visine. "Babin zub", sa vrhom od 1.758 m, jedan je od najlepših krajolika Stare planine.

Stara planina odiše gostoprимstvom i ljubaznošću domaćina, a govor ovdašnjeg stanovništva vraća u neka davna, zaboravljena vremena. Specijalitet i obeležje ovog kraja je i belmuž, čiji vam recept poklanjamo.

Potrebne namirnice: mlad, nesoljeni sir; belo brašno, kukuruzno brašno; so.

Način pripreme: U posudu sa debljim dnom staviti sir i na laganoj vatri mešati dok se ne rastopi i počne da vri.

Polagano dodavati belo kukuruzno brašno uz stalno mešanje. Kada se iz mase počne izdvajati masnoća po ivici suda, belmuž je gotov. Posoliti po ukusu i služiti toplo.

›STARA PLANINA

Snaga prirode na dohvat ruke

JP Stara Planina
Telefon: +381 19 731 110
Adresa: Miloša Obilića 1
web: www.jpstaraplanina.rs

- Konjarnik
- Sunčana dolina
- Bebin zub
- Rudine
- Jabučko ravnište

- Ski lift -
- Ski lift -
- Četvoroseda
- Gondola
- Funicular -

СКИЈАЛИШТА ЦРНИЧА
SKI RESORTS OF SERBIA

STARÁ PLANINA

Oznabevanje
skijalnih stazaAkumulacija za
osnežavanjeHomologovane
skijalne stazeDebris zona
pokretna traka

Visitor center

Uprave

Police

Hitna pomoć

Gorska služba
spasavanja

Parking

Hotel

Planiški dom

EMS

›SKIJANJE NA STAROJ PLANINI

Vreme je za zimske čarolije!

JP Skijališta Srbije

Telefon: +381 19 731 910

Adresa: Babin Zub

web: www.skijalistasrbije.rs

Turistički eksperti smatraju da će u vremenu koje dolazi Stara planina biti najznačajniji turistički centar u Srbiji, a vrhunski skijaši, poput srpske reprezentativke Nevene Ignjatović, kažu da nema boljih terena za zimske sportove od onih na "krovu Srbije". Sadržaj skijaškog centra čine staze na lokacijama Babin zub i Jabučko ravnište. Skijalište "Babin zub" poseduje četvorosednu žičaru "Konjarnik" i ski lift "sidro" "Sunčana dolina".

Na lokaciji "Jabučko ravnište" nalazi se prva gondola u Srbiji. U okviru ovog dela skijališta izgrađena je i četvorosedna žičara i ski-lift tako da je povezan sa delom skijališta na "Babinom zubu", kao i dečiji ski-vrtić. Više od 13 kilometara odlično uređenih staza, razlicitih težina, pripremljene su za skijaše svih kategorija. Za ljubitelje ekstremnijih sportova, obezbeđena je staza za slobodnu vožnju. Pored toga, u ski-centru Stara planina izgrađen je sistem za veštačko osnežavanje, kako bi, u slučaju nedostatka prirodnog snega, posetioci centra mogli da uživaju u zimskim sportovima.

➤ PARAGLAJDING BICIKLIZAM + KVADOVI

U knjaževačkoj opštini postoje idealni uslovi za bavljenje ekstremnim sportovima.

Na planini **Tupižnica** kvalitetni su uslovi i tereni za paraglajding. Ovaj potencijal uticao je da se Knjaževac nađe na mapi međunarodnih takmičenja, koja okupljaju velika imena ovog sporta. Na Predsvetskom kupu, održanom kod nas, svetski rekorder Nevil Halet nije propustio priliku da se oproba na nebu iznad Knjaževca.

Ljubitelji četvorotočkaša (kvadova) takođe su stalni gosti knjaževačke opštine. Već tradicionalno, u septembru se ovde održava "**Balkan hero**", koja okuplja vozače kvadova sa svih strana. Vozi se po nepristupačnim stazama, gde ljudska nogu gotovo da nije kročila, preko reka i potoka, do vrhova, sa kojih se krov Srbije pokazuje u svojoj lepoti.

Odlično mesto za vožnju brdskih bicikala je i izletište Jevik nadomak centra grada.

> LOVI RIBOLOV

Konfiguracija terena, raznovrsnost životinjskog sveta, značajne površine pod šumom čine Knjaževac sa okolinom privlačnim za lovce iz cele Srbije i šire. Od divljači najčešće se lovi zec, divlja svinja, srna. Na ovom području postoje četiri lovišta ukupne površine oko 60.000 ha. To su Tupižnica, Srbija šume II, Tresibaba i Midžor – Kalna. Ovo otvara mogućnost za dolazak lovaca koji smeštaj mogu naći u obližnjim selima ili lovačkim kućama. Lovištima upravljaju tri lovačka udruženja koja se nalaze u Kalni, Minićevu i Knjaževcu.

Na teritoriji opštine Knjaževac peca se klen, skobalj, krkuša i pastrmka. Udruženje "Beli Timok" stara se o vodama i vrši poribljavanje čime se stvaraju uslovi za takmičenja u ribolovu. Čini se da je najzanimljivije pecanje klena varalicom.

OSR Beli Timok
Telefon: +381 63 442 177

Lovačka udruženja
Knjaževac: +381 19 731 705
Minićovo: +381 19 769 605
Kalna: +381 19 760 598

➤ FESTIVAL KULTURE MLADIH SRBIJE

Više od pet decenija u Knjaževcu se održava Festival kulture mladih Srbije, jedinstvena smotra vrhunskih dostignuća mladih u muzici, poeziji, pozorišnoj umetnosti, filmu, slikearstvu, fotografiji, stripu.

Od 1962. godine, kada je osnovan na inicijativu knjaževačkih studenata, svakog jula, zahvaljujući Festivalu, Knjaževac postaje nezaobilazna tačka na kulturnoj mapi naše zemlje. Mnogi, danas poznati umetnici, svoju karijeru počeli su upravo na knjaževačkoj pozornici.

Ovde su počinjali: Stefan Milenković, Mirjana Karanović, Ljiljana Blagojević, Goran Paskaljević, rok grupe "Galija", "Kerber", "Riblja čorba" i mnogi drugi.

Vreme održavanja:
jul - avgust

Organizator:
**Udruženje građana
"Festival kulture mladih Srbije"**

› ZVUCI TRUBE SA TIMOKA

Pod lipama, na platou Doma kulture, svake godine u okviru kulturnog leta, održava se manifestacija "Zvuci trube sa Timoka". Posetioци imaju priliku da uživaju u izvođenju tradicionalnih i modernih kompozicija. Knjaževački bleh orkestri nadaleko su poznati, a njihovo umeće i veštine doneli su im brojna priznanja. Manifestacija obuhvata dečiji sadržaj i bogat kulturno-umetnički program uz besplatno posluženje. Centralni događaj manifestacije je nastup bleh orkestara iz Knjaževca i šire okoline. Veseli zvuci truba na obalama Timoka čine ovaj događaj nesvakidašnjim.

Vreme održavanja:

jun-jul

Organizator:

**Turistička organizacija
opštine Knjaževac**

› MOLITVA POD MIDŽOROM

Turističko – privredna manifestacija "Molitva pod Midžorom" svetkovina je koja se svake godine o Đurđevdanu (šesti maj) održava u selima Vrtovac i Balta Berilovac na kapiji Stare planine. U Vrtovcu, u ćeliji posvećenoj Svetom Đorđu, obavlja se ritualno žrtvovanje jagnjeta, koga narod Budžaka zove "molitva". Organizuje se obredna povorka – litija, osvećuje sir, pletu venci od planinskog cveća, igra se i peva. Prve subote posle Đurđevdana, manifestacija se nastavlja u Balta Berilovcu, gde se organizuje takmičenje u pripremanju starinskih jela, bira se najukusniji belmuž i najbolji sir. Uz bogat kulturno-umetnički program mladi se nadmeću u čobanskim igrama.

Vreme održavanja:
maj

Organizator:
**Turistička organizacija
opštine Knjaževac**

› SABOR NA PANADŽUR

U selu Jalovik Izvor udaljenom 40 km od Knjaževca, pod Starom planinom, svake godine na Veliku Gospojinu (28. avgusta) održava se "Sabor na Panadžur", manifestacija posvećena izvornoj pesmi i igri. Svoj talenat ovde pokazuju pevači, harmonikaši, frulaši, gajdaši, trubači.

Sabor je prilika da se čuju zvuci zaboravljenе tradicionalne muzike, ali i da se uživa u lepoti netaknute prirode i čistom vazduhu.

Vreme održavanja: **28. avgust**

Organizator:

Turistička organizacija opštine Knjaževac

› SABOR NA KADIBOGAZU

Dve pobraćimljene opštine, opština Knjaževac iz Srbije i opština Belogradčik iz Bugarske, godinama neguju ekonomsku, kulturnu, turističku i sportsku saradnju. Druženje dve varoši i dva naroda kulminira svakog leta Saborom na Kadibogazu, u ataru knjaževačkog sela Novo Korito i sela Salaš sa bugarske strane granice. Tri dana granica se prelazi bez pasoša, druže se prijatelji, sretnu se rođaci, zapeva se i zaigra, kupuje se i prodaje se. Sabor na Kadibogazu najveći je prekogranični sabor na Balkanu.

Vreme održavanja: **jul**

Organizator: **Udruženje građana**

"Sabor na Kadibogazu"

➤ APZ "STAZAMA STARE PLANINE -DUPLJAK"

Svakog avgusta na pohod ka "krovu Srbije" kreće nekoliko stotina planinara i ljubitelja prirode iz svih krajeva Srbije. Uspon, sa usputnim zadržavanjima, traje oko šest časova. Planinarima društvo prave krda poludivljih konja, retke ptice i biljke u jedinstvenom rezervatu prirode. Napor će se isplatiti kada se pogleda sa Midžora na stoljetne šume, zlatonosne potoke, ili, u vedrim danima i na sam Dunav.

Vreme održavanja: **avgust**

Organizator: **Planinarski savez Timočkog regiona i Planinarski savez Srbije**

➤ MOONFEST

Festival punog meseca "Moon Fest" pruža mogućnost ljubiteljima prirode i mladima, da dožive Staru planinu na drugačiji način, da dožive zvezdano nebo, svitanje, jutro i "buđenje" planine, čiji predeli ostavljaju bez daha. Centralni motiv manifestacije je noćni uspon na Midžor u noći punog meseca. Festival obuhvata i edukativna predavanja o nebeskim pojавama, kulturno umetnički program i posmatranje izlaska sunca sa krova Srbije. Festival se održava tokom leta.

Vreme održavanja: **jul-avgust**

Organizator: **Turistička organizacija opštine Knjaževac i Srbija za mlade**

› BALKAN HERO

Balkan Hero je manifestacija koja okuplja off-road vozače u tri klase: Adventure Klasa, Challenge Klasa i UTV Klasa, u sportu koji podiže adrenalin. Tokom tri dana, na zahtevnom terenu, smenjuje se sledeće trke: kružna trka na prologu, noćna etapa, zahtevna trka po mapi sa čekpointima i specijani ispit. Učesnici trke „Balkan Hero“ sakuplajnu bodove za **Serbian 4x4 Adventures Cup**. Pored uživanja u adrenalinu, učesnici imaju priliku da uživaju u atraktivnim i izazovnim terenima Stare planine.

Vreme održavanja: **septembar**
Organizator: **Sportsko udruženje Knjaževac 4x4**

› ULTRA TRAIL STARA PLANINA

Ultra trail Stara Planina, početkom juna na Staroj planini. U organizaciji Sky running asocijacije Srbije, a pod pokroviteljstvom Ministarstva sporta i turizma, nebeski trkači takmiče se na 2.000 m. nadmorske visine u svojevrsnoj trci izdržljivosti. Organizator svake godine menja staze i distance, kako bi takmicari mogli da upoznaju što više od 114.000 ha. predela netaknute prirode Stare planine.

Vreme održavanja: **jun**
Organizator: **Sky running asocijacija**

➤ LOVAČKI SABOR

Opština Knjaževac raspolaže sa 60.000 ha površine pod šumom, raznovrsnim životinjskim svetom i pogodnom konfiguracijom terena tako da predstavlja idealno mesto za razvoj lovnog turizma. Sabor obuhvata bazar lovačke opreme i domaćih proizvoda, takmičenje u pucanju malokalibarskim i vazdušnim puškama, ali i takmičenje u pripremi gulaša od divljači, predstavljanje lokalnih restorana.

Na saboru su prisutni proizvođači vina i rakija sa svojim širokim assortimanom. Događaj prati kulturno-umetnički program. Navedeni sadržaj i atraktivna lokacija, na keju iznad šetališta na obali Svrliškog Timoka, a pored kompleksa gradskog stadiona, garantuju uživanje. Tokom trajanja manifestacije, kao i u danima koji slede, postavlja se izložba lovačkih trofeja u Domu kulture.

Vreme održavanja: **septembar**

Organizator: **Lovačko udruženje
Knjaževac i Turistička organizacija
opštine Knjaževac**

› MIHOLJSKI SUSRETI SELA

Manifestacija "Miholjski susreti sela" promoviše ruralne krajeve opštine Knjaževac. Događaj obuhvata takmičenje u pripremi gastronomskih specijaliteta karakterističnih za opštinu Knjaževac, kao i bogat i raznovrstan kulturno-umetnički program.

Svim posetiocima je zagarantovana šansa da probaju prepoznatljive knjaževačke ukuse, uživaju u druženju sa takmičarskim ekipama, razmene mišljenja, i možda dobiju i poneki recept od veštih i iskusnih domaćica i domaćina.

Vreme održavanja: **septembar-oktobar**

Organizator: **Turistička organizacija opštine Knjaževac**

› SUSRETI ETNO-UDRUŽENJA

Pod sloganom "Tadicijom u Evropu", u Knjaževcu se svake zime održavaju susreti etno-udruženja i asocijacija Srbije. Ova manifestacija okuplja učesnike iz cele Srbije i zemalja regiona, koji predstavljaju svoja umeća u izradi suvenira i odevnih predmeta inspirisanih narodnom tradicijom.

Takođe, na ovim susretima predstavljaju se tradicionalni stari zanati. Organizuje se takmičenje u kategorijama obredni peškir i obredni hleb.

Vreme održavanja: **decembar**

Organizator: **Udruženje za negovanje tradicije "Izvor"**

➤ HIGHLANDER

U junu mesecu na Staroj planini održava se događaj Highlander. Spektakularni planinski pejzaži, miks divlje, netaknute i prelepe prirode, reke, vodopadi i kamena sela, čine Staru planinu idealnim ambijentom za ovu avanturu.

Highlander Stara planina avantura mesto je susreta gorštaka sa svih strana sveta, željnih nesvakidašnjih doživljaja. Zdrava i zelena avantura učesnicima omogućava da budu fizički aktivani, da se kroz avanturu prisete kako je živeti u skladu sa prirodom i po njenim zakonima, da dožive i osete planinu i razvijaju svoje duhovne potencijale.

Highlander avantura namenjena je svim onima koji žele da ispitaju svoje sposobnosti, mogućnosti i veštine, Stara planina, i njeni izazovni tereni, prava su destinacija. Događaj obuhvata tri formata koji podrazumevaju tri staze, dužine: 101km, 48km, 33km.

Vreme održavanja: **jun**
Organizator: **High peaks doo**

› OSTALE MANIFESTACIJE

jul

Festival
“Art address”

Mesto održavanja:
Knjaževac
Organizator:
Udruženje Art Address

avgust

“Dani višnje”

Mesto održavanja:
Selo Vasilj
Organizator:
MZ Vasilj

**Festival klasične
muzike „U čast
Predraga Miloševića“**

Mesto održavanja:
Knjaževac
Organizator:
**Osnivač festivala
Dušan Panajotović**

septembar

**“Dani oraha -
Svekrvino oko”**

Mesto održavanja:
Selo Vitkovac
Organizator:
MZ Vitkovac

“Prženijada”

Mesto održavanja:
Selo Ošljane
Organizator:
MZ Ošljane

oktobar

“Šipurijada”

Mesto održavanja:
Selo Novo Korito
Organizator:
MZ Novo Korito

oktobar/
novembar

“Sarmijada”

Mesto održavanja:
Selo Balanovac
Organizator:
MZ Balanovac

› KAFANE I RESTORANI

Kafana „Sport”

Mile Julina 34,
tel. 019 738 900 i 063 973 8444

Kafana „Boem”

Knjaza Miloša 104,
tel. 019 732 010 i 019 734 511

Kafana „Sokače”

Vojvode putnika 18,
tel. 063 293 944

Kafana „Srpska kafana”

Karađorđeva 71,
tel. 064 889 43 19

Kafana „Meraklijski podrum”

Ilije Birčanina 35,
tel. 063 87 92 02

Kafana „Stari grad”

Kej Dimitrija Tucovića 12,
tel. 061 69 66 348

SUR „Kod Saše”

Knjaza Miloša 131,
tel. 019 732 446 i 069 23 37 685

SUR „Mala Verona”

Branka Radičevića,
tel. 060 630 40 85

Fiš gril „Alas”

tel. 019 731 111 i 060 165 1008

Restoran „Renesansa”

Knjaza Miloša 159,
tel. 019 731 999

Restoran „Milošev konak”

Njegoševa 4,
tel. 019 732 103 i 064 658 83 33

SP Resort Restoran „Banjica”

Rgošte bb,
tel. 019 31 55 550

Restoran „JB”

Knjaza Miloša bb,
tel. 019 7732 540 i 063 173 4201

Restoran „Stara barutana”

Knjaza Miloša 48/1,
tel. 019 733 466

Restoran „Castello”

Trg oslobođenja 27,
tel. 019 734 010

Caffe Restoran "Atrijum"

Trg oslobođenja 10,
tel. 019 73 00 73

Caffe Picerija "River"

Knjaza Miloša 5,
tel. 066 91 91 918

Caffe Picerija "Casa Dolce"

Branka Radičevića 2,
tel. 019 732 162

Picerija „Martini”

Branka Radičevića bb,
tel. 019 733 699

Picerija „Korzo”

Knjaza Miloša 26,
tel. 019 731 006

Ćevabdžinica Mehana-S

Vase Čarapića 3,
tel. 019 735 550 i 063 480 679

➤ KORISNE INFORMACIJE

Apoteke

Dom zdravlja, 4. jul bb, tel. 019/731-775;
Gradska apoteka, Lole Ribara 2, tel. 019/731-603;
Bella Dona, Kraljevića Marka, tel. 019/733-105;

Hitne službe

Bolnica, 4. juli bb, tel. 019/731-326 i 019/731-526;
Hitna pomoć, 4. juli bb, tel. 019/733-124;
Zdravstveni centar, 4. juli bb, Centrala 019/731-526;

Benzinske stanice

Jugopetrol, Knjaza Miloša bb, tel. 019/733-006;
Mol, Knjaževac, tel. 019/733-617;
Knez Petrol, 22 Decembar bb, tel. 019/739-877;

Menjačnice

Markoni, Knjaza Miloša 55, tel. 019/730-070;
Status, Trg oslobođenja 5, tel. 019/733-214;
Selekta, Knjaza Miloša 1, tel. 019/732-602;
BBC, Trg oslobođenja 33, tel. 019/734-418 i
Knjaza Miloša 81, tel. 019/731-732.
MSM Nedimović, Knjaza Miloša 55;
D.A.M., Knjaza Miloša 10;
Radanović, Kej Dimitrija Tucovića 18;
Finex, Knjaza Miloša 15;
Tehnimedia, Knjaza Miloša 21;
Ključ, Knjaza miloša 132;

Prevoz

Železnička stanica, tel. 019/731-147;
Autobuska stanica „Timas”, tel. 019/733-027;
Autobuska stanica „Niš ekspres”, tel. 019/731-437.

Taksi službe

Boom taxi, tel. 019/734-734;
Giga taxi, tel. 019/9701;
Best taxi, tel. 019/732-732;
In taxi, tel. 019/730-000;

Turističke agencije

Nikistef, Knjaza Miloša 56, tel. 019/732-801;
Nova savremena, Knjaza Miloša 28, tel. 019/731-430;
Royal turs plus, Knjaza Miloša 23, tel. 019/734-189;

Vulkanizerske radnje

SZTR Zebra, Dobrivoja Radosavljevića 7, tel. 019/734-542;
Vulkanizerska radionica S. Novica, Dositejeva 6, tel. 019/731-572;
SZR Boki profesional, 9-te brigade 5, tel. 019/732-254;

Auto servisi

Maki, 22. decembar 33, tel. 019/732-181;
Twins, Dositejeva 4, tel. 019/731-073;
Videnović, 9-te brigade 6b, tel. 019/730-220.

➤ INFO CENTAR

Turistička organizacija opštine Knjaževac osnovana je 2002. godine sa ciljem da promoviše i unapređuje turističke vrednosti opštine Knjaževac, s obzirom da je turizam bitna pretpostavka razvoja cele opštine. Organizacija sajamskih nastupa, izrada promotivnih štampanih i elektronskih materijala, učešće u organizaciji brojnih manifestacija, koje promovišu tradiciju, zdravu hranu, ili sport, posao je Turističke organizacije u Knjaževcu. Da svoju delatnost obavlja na valjan način svedoči i nagrada za najbolje urađenu prezentaciju na sajmu turističkih publikacija u Leskovcu, kao i druge brojne nagrade i priznanja.

Turistička organizacija opštine Knjaževac ima u svojoj ponudi iznajmljivanje bicikala. Oni koji ni tokom letnjeg odmora ne mogu bez dvotočkaša i koji vole ovakav vid rekreatcije, mogu Knjaževac upoznati "sa vетром у коси". Kružna tura predviđa obilazak Arheo etno parka u Ravnici, Vinarije "Jović", Banjice i bazena, uz usputnu degustaciju etno hrane.

INFO CENTAR I SUVENIRNICA ► DONJA KAMENICA

Info centar sa suvenirnicom se nalazi u moderno uređenoj zgradи Zanatske zadruge u selu Donja Kamenica. Objekat gleda na prelepу crkvu Presvete Bogorodice, biser sakralne arhitekture ovog kraja.

INFO CENTAR I SUVENIRNICA › BALTA BERILOVAC

Info centar sa suvenirnicom je smešten u seoskoj školi u Balta Berilovcu koja je jedna od najstarijih kod nas. Nakon preuređenja i adaptacije škola je pretvorena u Muzej školstva Stare planine. U dvorištu, pored koga protiče plahovita planinska Crnovrška reka, u hladu topola, maja meseca svake godine, održava se tradicionalna manifestacija "Đurđevdanski susreti-Molitva pod Midžorom". Manifestacija neguje i promoviše tradiciju staroplaninskog područja.

U gastronomskoj ponudi knjaževačkog kraja posebno mesto zauzima prežolj - bogata pljeskavica od junećeg mesa koja se služi sa dve kriške prepečenog, uljem i alevom paprikom premazanog hleba.

Turistička karta opštine Knjaževac

3

4

1

2

5

ТУРИСТИЧКА
ОРГАНИЗАЦИЈА
ОПШТИНЕ
КНЯЖЕВАЦ

Turistička organizacija opštine Knjaževac
Telefon: +381 19 735 230
Adresa: Knjaza Miloša 37
toknjaevac@mts.rs

E752

ZNAMENITOSTI

- 1 Rgoška banja
- 2 Bazen Banjica
- 3 Tupižnica
- 4 Arheo etno park Ravna
- 5 Crkva Svetе Bogorodice
- 6 Manastir Svetе Trojice
- 7 Skijalište Stara planina
- 8 Vodopad Bigar
- 9 Muzej školstva
- 10 Klisura Ždrelo
- 11 Midžor
- 12 Babin zub

Turistička organizacija opštine Knjaževac
Telefon: +381 19 735 230
Adresa: Knjaza Miloša 37
toknjazevac@gmail.com

Opština Knjaževac

www.toknjazevac.org.rs